

Bělka, Luboš

Acagatský klášter : kapitola z historie burjatského buddhismu

Religio. 1998, vol. 6, iss. 2, pp. 202-212

ISSN 1210-3640 (print); ISSN 2336-4475 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/124854>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Acagatský klášter.

Kapitola z historie burjatského buddhismu

Luboš Bělka

Náboženský život buddhistických Burjatů se od počátku 18. století soustřeďoval okolo klášterů či solitérních chrámů, které představovaly určité stabilní body v jinak kočovném životě tehdejších obyvatel Zabajkalska. Klášterní síť byla budována postupně od jihu (hranice s Mongolskem) na sever (jezero Bajkal) po dobu více než dvou set let a své konečné podoby dosáhla ve dvacátých letech 20. století. Burjatské buddhistické kláštery byly centry náboženské vzdělanosti, ale také obchodu a politiky. Jedním z nejvýznamnějších klášterů středního Burjatska osídleného Chorinci, je Acagatský dacan,¹ jehož příběh dobře ilustruje pohnutou historii buddhismu v Burjatsku.

Datum vzniku kláštera není přesně známo, respektive existuje více datací: G. R. Galdanova² et al. říká, že byl založen v letech 1825 až 1831, G. M. Vaškevič³ uvádí datum 1825. Klášter měl podle stanovené kvóty⁴ k 15. květ-

- 1 Burjatský termín *dacan* má několik významů, základní jsou dva: 1. buddhistický klášter a 2. buddhistická monastická edukační instituce. Klášterní školy zajišťovaly výuku především v čtyřech okruzích, které zpravidla dostávaly i svůj institucionální výraz v samostatných „fakultách“, pro které se používal termín *dacan*, což je burjatská verze tibetského termínu *dacchang* (*grwa-cchang*), v češtině je zřejmě nevhodnější hovořit o školách, tedy o (1) škole exoterických nauk, (2) škole esoterických nauk, (3) škole astrologických nauk a nakonec o (4) škole medicínských nauk. Burjatský pojem *dacan* se vztahoval jak na instituci, tak i na budovu příslušné fakulty. Pokud byla fakultní budova malá, používalo se spíše termínu *dugan*, což je burjatská verze tibetského termínu *dukhang* (*du-khang*), doslova znamenající „dům ke shromáždování“. V burjatském buddhismu byl rozdíl mezi *dacanem* a *duganem* dán pouze velikostí, což se týkalo obou významů těchto termínů, tj. jak edukační instituce (fakulta, oddělení), tak i příslušná budova nebo i celý klášter. Malé budovy či chrámy v klášterních komplexech nebo i solitérní sakrální stavby menší velikosti se také často v burjatštině nazývají *sumé*, což vychází z mongolského slova *šüm*, klášter.
- 2 G. R. Galdanova et al., *Lamaizm v Burjatii. Struktura i social'naja rol' kul'tovoj sistemy*, Novosibirsk: Nauka 1983, 44.
- 3 G. M. Vaškevič, *Lamaity v Vostočnoj Sibirii*, Sankt-Peterburg: Tipografija Ministerstva Vnutrennih Del' 1885, 143.
- 4 Každý buddhistický klášter v Burjatsku měl carským výnosem stanovený počet duchovních, kteří tvořili státem placené osazenstvo kláštera. Kvóta se rusky nazývala *štat* a pro celé Zabajkalsko dosahovala počtu asi dvě stě padesáti osob, což představovalo asi sedm „státních lamů“ (rusky *štatnyj* nebo také *komplektnyj lama*) na jeden klášter. Ostatní duchovní byli „nestátní“, tj. podléhali plně ruské jurisdikci, platili daně a nepobírali „státní plat“, z hlediska úřadů to vlastně byli laici.

nu 1853 kromě představeného⁵ čtyři lamy (gelongy či gecchuly) a jednoho chuvaraka, celkový schválený počet „státních lamů“⁶ tedy byl šest duchovních. Podle oficiální statistiky z padesátých let 19. století zde bylo příslušných věřících⁷ celkem 3305.⁸ Na konci 19. století jejich počet narostl na asi 4700 dospělých obyvatel.⁹ Klášterní komplex se během výstavby různě proměňoval a přemísťoval, v roce 1853, kdy byla provedena velká revize burjatských klášterů, sestával z hlavního chrámu¹⁰ a jednoho vedlejšího chrámu.¹¹ T. C. Proskurjakova¹² ovšem uvádí v roce 1842 existenci dvou vedlejších chrámů.

Acagatský klášter byl také známý pod dalšími ruskými či burjatskými jmény: *Čelotskoj*, *Kurbinskij*, *Šolotskij*,¹³ *Šelutajskij*,¹⁴ v literatuře se lze setkat také s pojmenováním *Éntr'-tuglu*,¹⁵ což pravděpodobně odpovídá jménu místa, na které byl klášter v minulosti přenesen (bur. *Éngir Tugluj*). Nynější tibetské jméno kláštera je Gandän Dordželing,¹⁶ jeho dřívější jméno

-
- 5 Burjatsky *širetuj*, titul představeného kláštera či klášterní školy.
  - 6 Zjednodušená mnišská hierarchie, jak ji uváděly oficiální ruské dokumenty, byla následující: 1. bandido chambolama (nejvyšší představitel burjatské ekleziální struktury, do funkce byl volen představiteli burjatské nobility a duchovních, poté byl schvalován irkutským gubernátorem a na svůj post jmenován carem, který ho také jako jediný mohl odvolat); 2. širetuj, představený; 3. gelong, plně ordinovaný mnich, lama; 4. gecchul, mnich; 5. chuvarak, novic, žák. „Státní lamové“ představovali menšinu burjatského buddhistického duchovenstva, viz předchozí poznámka.
  - 7 Každý klášter měl svou „správní oblast“, rusky nazývanou *prihod*, která sestávala z administrativně vymezeného území a jeho buddhistického obyvatelstva, duchovních i laiků obého pohlaví. „Přichod“ zhruba odpovídal pojmu místní buddhistická obecina či obec, sanskrtsky sangha.
  - 8 Viz G. M. Vaškevič, *o.c.*, 143.
  - 9 G. S. Mitypova, *Acagatskij dacan. 1825-1937. Istorija, sobytija i ljudi*, Ulan-Udé: Fond Agvana Doržieva 1995, 39.
  - 10 Burjatsky *sokčin dacan*, odvozeno z tibetského cchogčhen dukhang (*cchogs-čhen 'du-khang*), doslova místnost pro shromažďování (viz poznámka č. 1).
  - 11 Burjatsky *sumé* (viz poznámka č. 1), počet chrámů po revizi v roce 1853, srv. G. M. Vaškevič, *o.c.*, 143.
  - 12 T. C. Proskurjakova, „Ansamblí burjatskij dacanov“, in: *Arhitekturnoe nasledstvo. Problemy arhitekturnogo ansamblja* 24, Moskva 1976, 190.
  - 13 Viz G. S. Mitypova, *o.c.*, 5.
  - 14 Viz N. A. Pupyšev – B. N. Vampilov – V. P. Gričenko, *Buddizm i lamaizm: Kratkaja istorija, proišoždenie, razvitie i rasprostranenie v Indii, Tibete, Mongolii i Burjat-Mongolii*, Moskva: Institut jazyka, literatury i istorii B-M ASSR, nepublikovaný rukopis 1941, 432. (Originál je uložen v archívu Muzea dějin náboženství, Sankt-Petěrburg, f. 31, op. 1, No. 183).
  - 15 G. M. Vaškevič, *o.c.*, 143.
  - 16 Burjatsky *Gandan Dardžaling*, odvozeno z tibetského (*Dga'-ldan Rdo-rdže-gling*), nebo (*Dga'-ldan Dar-rgjas-gling/ Rdo-rdže-gling*).

bylo Thubtän Dordželing,¹⁷ Nynějším náboženským patronem, ochráncem či géniem¹⁸ Acagatského kláštera je Čamsing.¹⁹

Představeným kláštera byl na počátku devadesátých let 20. století lama Tuvan-Dordži Cypilov, známý též jako Tuvan Dordž, který v roce 1993 zastával funkci did chambolamy, čili zástupce burjatského bandido chambolamy, předsedy ústředního duchovního vedení buddhistů Ruské federace.²⁰ Znovuobnovený Acagatský klášter, jako ostatně i několik dalších, navštívil a osobně vysvětlil 14. dalajlama Tändzin Gjamccho.²¹

Acagatský klášter byl po celé buddhistické východní Sibiři známý svými monastickými edukačními zařízeními; vedle již zmíněné školy tibetské medicíny to byly také školy náboženské filosofie a tantrických nauk. Je jistě zvláštní, že zde nebyly zastoupeny všechny čtyři typy burjatských monastických škol, klášter tedy neposkytoval kompletní buddhistické vzdělání. Chyběla zde astrologická škola dünkhor dacchang.²²

Klášter tedy v průběhu své historie měl:

(a) Školu tibetského buddhistického exoterického učení cchänñi,²³ která byla umístěna v chrámu nazývaném čhöra.²⁴ Tato vysoká škola náboženské filosofie byla v Acagatském klášteře založena ve čtyřicátých letech 19. století, přesné datum není známo.

(b) Školu esoterické nauky, tantrismus, gjü,²⁵ která se vyučovala na instituci zvané ngagpa dacchang,²⁶ byla to škola esoterických, tantrických studií, někdy též nazývaná mystický dacchang. Tato vysoká škola buddhistické esoteriky byla v Acagatském klášteře založena pravděpodobně v padesátých až šedesátých létech 19. století, přesné datum není známo.

(c) Školu tibetské medicíny mänpa dacchang,²⁷ založenou až v roce 1913. Na tradice acagatské medicínské školy navazuje nynější představený kláštera lama Tuvan-Dordži Cypilov, který studoval tibetskou fytoterapii v Burjatsku, Mongolsku, Indii a Nepálu.

17 Burjatsky *Tubdén Dardžajling*, odvozeno z tibetského (*Thub-bstan*), srv. G. S. Mitypova, *o. c.*, 5.

18 Sanskrtsky dharmapála, tibetsky čhökjong (*čhos-skjong*), burjatsky *sahjusan*.

19 Burjatsky *Žamsaran*, tibetsky Čamsing (*Lčam-sring*), někdy též nazývaný Begce.

20 Ruský *Central'noe duhovnoe upravlenie buddistov Rossijskoj Federacii*, CDÜB RF.

21 N. L. Zhukovskaya (Žukovskaja), „Buddhism and problems of national and cultural resurrection of the Buryat nation“, *Central Asian Survey* 11, 1992, 2, 32.

22 Burjatsky *dünhor dacan*, odvozeno z tibetského dünkhor dacchang (*dus-'khor grwa-cchang*) (viz poznámka č. 1).

23 Burjatsky *cannid dacan*, odvozeno z tibetského cchänñi dacchang (*mcchan-ñid grwa-cchang*).

24 Burjatsky *čojra*, odvozeno z tibetského čhöra (*čhos-ra*).

25 Burjatsky *džud, džut, žut*, doslova tantra, odvozeno z tibetského gjü (*rgjud*).

26 Burjatsky *akpa dacan*, odvozeno z tibetského ngagpa dacchang (*snags-pa grwa-cchang*).

27 Burjatsky *manba* nebo *mamba dacan*, odvozeno z tibetského mänpa dacchang (*sman-pa grwa-cchang*).

Historii Acagatského kláštera je možné rozčlenit do tří period, pojmenovaných podle různých míst, kde byl klášter postaven:

První Acagatský klášter: Šolotský (1825–1842)

Význačné události:

1825 založení kláštera, výstavba hlavního chrámu (bur. *sokčin dacan*)

1831 oficiální datum vzniku kláštera

1842 výstavba dvou vedlejších chrámů bódhisattvy Avalókitéšvary²⁸
a bohyně Zelné Táry.²⁹

Jedny z prvních zmínek o vzniku prvního Acagatského kláštera lze nalézt v burjatských kronikách (*Burjatskie letopisi*), konkrétně v kronice Vandana Jumsunova: „V Chori byl v roce 1825 postaven (1) dřevěný Acagatský klášter *Gandan Dardžiling*, (2) Čisanský dřevěný klášter *Gandan Dašigling* v roce 1826, (3) Chochjutarský dřevěný klášter *Daša Lhundubling* v roce 1826 a (4) Egitský dřevěný klášter *Damčoj Rabdžiling* v roce 1826. Tyto čtyři kláštery byly schváleny rozhodnutím pana irkutského občanského gubernátora 10. prosince 1832 pod č.j. 1832“.³⁰

Jiné datum a jiný počet prvních, carskou administrativou schválených, chorinských klášterů uvádí další burjatský kronikář Tugulder Tobyn: „Na základě povolení irkutského civilního gubernátora z 15. května 1832 bylo postaveno pět dřevěných klášterů: (1) na říčce Egita (bur. *Égétu*), přítoku Věrchněj Udy, pod názvem *Damčoj Rabdžiling*, (2) na říčce Čisaně pod názvem *Gandan Čojnpolling*, (3) na říčce Chochjutaj, přítoku Chilky pod názvem *Daši Lhumboling*, (4) na říčce Colgo pod názvem *Sungrab Čarbabling* a (5) na říčce Čilutaj³¹ pod názvem *Gandan Dardžiling*“.³² Citovaní kronikáři se tedy neshodují, kromě počtu chorinských klášterů, ani na tibetském jméně Česanského kláštera.

G. S. Mitypova popisuje založení prvního Acagatského kláštera následovně: „V roce 1825 byl na břehu říčky Šuluta (nebo také Čulutaj) a poblíž horského hřbetu Sagaan Under postaven dřevěný chrám (bur. *sokčin dugan*) o rozměrech půdorysu 8,40 x 12,70 m, který tvořil základ budoucího kláštera“.³³ Podrobné okolnosti výstavby prvního Acagatského kláštera autorka dále přibližuje: „Místní obyvatelé požádali tehdejšího bandido

28 Burjatsky *sumé Ar'ja-Bala*.

29 Burjatsky *sumé Dara-éhé*.

30 V. Jumsunov, „Istorija proišoždenija odinnadcati horinskih rodov“, in: Š. B. Čimitdoržiev – C. P. Vančikova (eds.) *Burjatskie letopisi*, Ulan-Udé: Kurumkanskaja tipografija, 1995, 49. Transkripce tibetských jmen z burjatštiny ponechána původní.

31 Jedná se o první Acagatský klášter.

32 T. Tobyn, „Prošlaja istorija horinskih i aginskih burjat“, in: Š. B. Čimitdoržiev – C. P. Vančikova (eds.), *o.c.*, 19. Transkripce tibetských jmen z burjatštiny ponechána původní.

33 Viz G. S. Mitypova, *o.c.*, 6.

chambolamu Žamsyna (bur. *Žamsyn-gégén*), aby za představeného právě stavěného kláštera schválil Sojbsona Borojeva, který zastával funkci čhödže³⁴ Aninského kláštera. Byl znám jako lékař, vzdělaný lama, který se těšil díky svým mimořádným organizačním schopnostem zvláštní oblibě mezi věřícími (rus. *prihod*) budoucího Acagatského (Šolotského) kláštera. Bandido chambolama však žádosti nevyhověl a navrhl, aby byl na post představeného vybrán nějaký lama z Kodunského nebo Tugnugaltajského kláštera. Nakonec však byl po intervenci tajši³⁵ chorinských Burjatů Žigžid Dambadugarova do této funkce v roce 1825 ustanoven Sojbson Borojev. Spolu s ním sem přešli i první lamové Acagatského kláštera, Munkujev z Galtajského a umdzä³⁶ Kodunského kláštera Šojndon Tulujev. První stavba Acagatského kláštera nebyla schválena příslušným guberniálním úřadem, byla vlastně nelegální. Schválení přišlo až 5. května 1831, kdy irkutský gubernátor vyslovil oficiální souhlas s výstavbou. Klášter byl pojmenován jako Acagatský, nebo Kurbinský. Stejným výnosem byly schváleny i další čtyři kláštery: Egitský, Čisanovský (Česanský), Chochjurtajevský a Sulcharajský (Cugol'ský). Od roku 1825 do roku 1842 sestával Acagatský klášter pouze z hlavního chrámu a srubů či jurt, ve kterých bydleli lamové a chováci.³⁷

O výstavbě prvního Acagatského kláštera píše i L. K. Minert: „Klášter se původně nacházel asi pět kilometrů severně od dnešní vesnice Pervomajevskaja na břehu říčky Čulutaj. Původní klášter byl dřevěný, hlavní budova byla jednoposchoďová, v půdorysu 6,40 x 12,07 m a na severní straně byla rozšířená o oltářní přístavek.“³⁸

Druhý Acagatský klášter: Engir-Tuglujský (1843–1937)

Význačné události:

vznik školy náboženské filosofie (bur. *cannit dacan*)

vznik školy tantrických nauk (bur. *džud dacan*)

1877 přenesení na jiné místo (na *Éngir Tugluj*)

1882 výstavba dvou vedlejších chrámů bódhisattvy Avalókitéšvary a bohyně Zelné Táry na novém místě

34 Burjatsky *corži*, odvozeno z tibetského čhödže (*čhos-rdže*), sanskrtsky dharmasvámin, doslova „mistr nauky, dharmy“, označuje odborníka v exoterickém učení buddhismu. V Tibetu to bylo označení čestné funkce v dacchanzích Šarce a Čchangce v Gandänu anebo titul lamů věštců (v Labrangu, Náčhungu aj.). V Burjatsku a Mongolsku to byl administrativní titul pro vedoucího obřadů v chrámu.

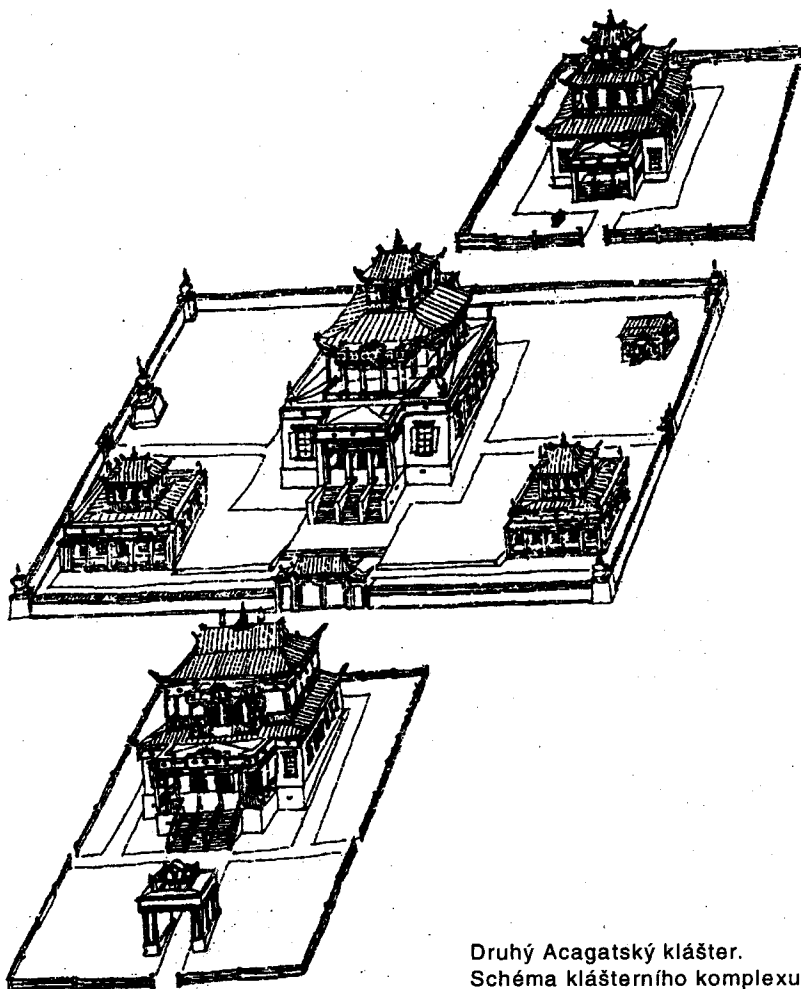
35 Burjatsky tajša, titul vysokého náčelníka burjatských a mongolských rodů.

36 Burjatsky *unzat*, *umzad*, odvozeno z tibetského umdzä (*dbu-mdzad*), v Burjatsku titul vedoucího předzpěváka při obřadech.

37 G. S. Mitypova, *o.c.*, 15.

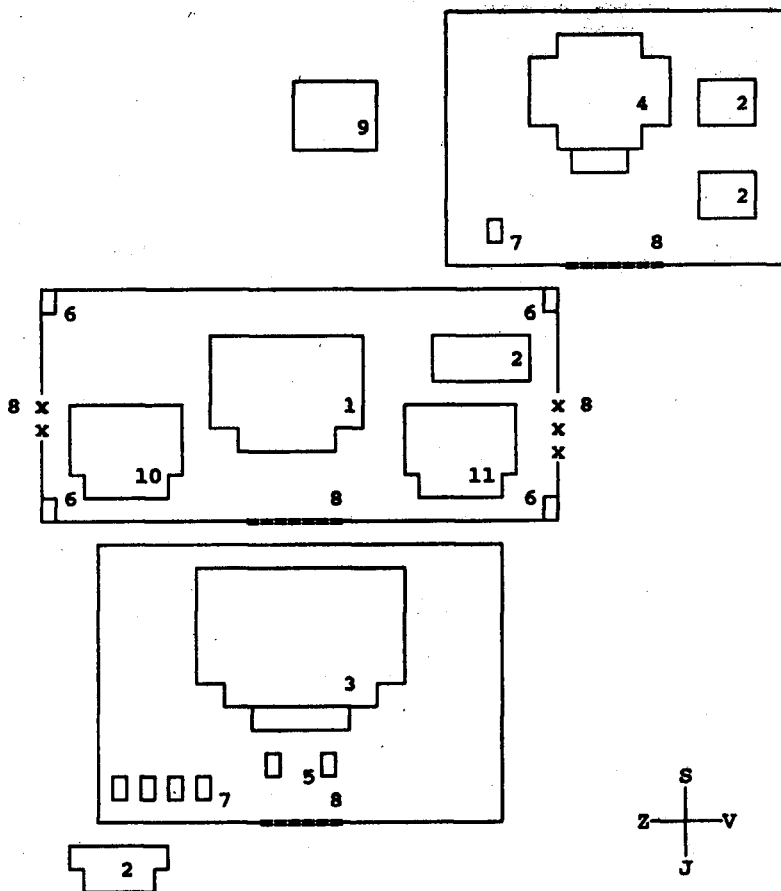
38 L. K. Minert, *Pamjatniki architektury Burjatii*, Novosibirsk: Nauka 1983, 139.

- 1891 návštěva následníka trůnu careviče Mikuláše II.
- 1897 výstavba dalšího chrámu (bur. *sumé čojra*)
- 1908 otevření typografické dílny evropského typu
- 1913 otevření školy tibetské medicíny (bur. *manba dacan*)
- 1922 První všeburjatský sněm (sobor) buddhistů
- 1925 Druhý všeburjatský sněm (sobor) buddhistů
- 1937 násilné uzavření kláštera

Druhý Acagatský klášter.
Schéma klášterního komplexu,
stav v letech 1877 až 1937
(podle G. S. Mitypovy).

Druhý Acagatský klášter. Schéma klášterního komplexu, stav v letech 1877 až 1937 (upraveno podle citovaných prací K. L. Minerta a G. S. Mitypovy).

- 1 hlavní chrám (bur. *sokčín dacan*) – postaven 1880 (25,00 x 12,5 m)
- 2 malé vedlejší chrámy (bur. *sumé*)
- 3 chrám Bílé Táry, (bur. *Cagan-Dara-éhé sumé*), postaven po návštěvě careviče v roce 1891 (bur. *dugan čojra*)
- 4 tantrický chrám (bur. *džud dugan*), 16,00 x 25,00 m, počátek 20. století
- 5 oblouk
- 6 stúpy (bur. *suburgan*) v rozích zdi okolo hlavního chrámu
- 7 modlitební válce (bur. *hurdé*)
- 8 vchod
- 9 hospodářské stavení
- 10 chrám Zelené Táry (bur. *Dara-éhyn sumé*)
- 11 Avalókitéšvarův chrám (bur. *Hurdyn Arja-Bala*)

Okolnosti výstavby druhého Acagatského kláštera popisuje L. K. Minert následovně: „V roce 1877 bylo povoleno postavit místo původní dřevěné budovy novou, tentokrát již kamennou stavbu. Vznikla na místě zvaném *Éngir Tugluj* vzdáleném asi čtyři kilometry od původního místa. Byly sem přeneseny i dvě menší stavby chrámů. V roce 1883 byla okolo tří nových chrámů postavena kamenná zeď s malými stúpami (bur. *suburgan*) v rozích. (...) V roce 1891 navštívil klášter carevič Mikuláš II. Této příležitosti okamžitě využili lamové k tomu, aby požádali o výstavbu nového chrámu dedikovaného ženskému božstvu Bílé Táře (bur. *burhan Cagan Dara-éhé*). Jednopatrovou dřevěnou budovu chrámu postavili před hlavní chrám, takže to byla nejjihnější stavba celého klášterního komplexu. Nová budova byla větší než starý hlavní chrám a byla určená pro výuku mnichů.“³⁹

Tato návštěva se uskutečnila 20. června 1891 a podrobně ji ve své zprávě popsal kníže E. E. Uchtomskij, který careviče doprovázel. Svou přízeň burjatským buddhistům demonstroval budoucí car nejenom četnými návštěvami chrámů, přítomností na představení rituálního tance čam,⁴⁰ ale také tím, že na místě obdaroval zlatými hodinkami představeného Acagatského kláštera Maksara Namsarajeva, státního gelonga Čojnzona-Doržiho Iroltujeva (pozdějšího burjatského bandido chambolamu) a Rinčena Nomtojeva, předního burjatského učence. Vysoké návštěvě byl také osobně přítomen tehdejší burjatský bandido chambolama Gombojev.⁴¹

Třetí Acagatský klášter: Acagatský (1992 – dodnes)

Význačné události:

1992 znovuotevření kláštera na jiném místě, stavba hlavního chrámu

1995 přístavba nových budov (srub pro chuvaraky, správní budovy)

Z iniciativy místních obyvatel a za podpory tehdejšího ústředního duchovního vedení buddhistů Sovětského svazu (CDUB SSSR) se na jaře 1991 započalo s výstavbou budovy hlavního chrámu na místě asi patnáct kilometrů vzdáleného od vesnice Šolota, kde původně stál druhý Acagatský klášter. Nová budova byla postavena na úpatí nízké hory Tamchytin daba (bur. *Tamhytin daba*), na jejímž západním boku se nacházela z kláštera dobře viditelná tibetská mantra „ÓM“. Na vrcholku této hory byla postavena stúpa.

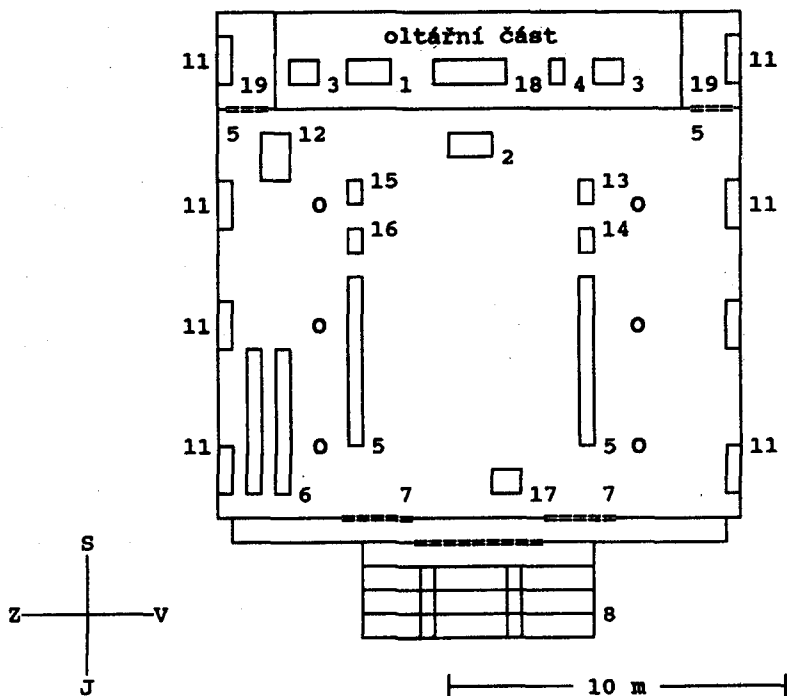
Lama Tarba Doržijev, který se později stal zástupcem představeného Acagatského kláštera, napsal v roce 1989 společně s představitelem acagatských buddhistických laiků B. Čimitovem otevřený dopis, publikovaný v květnu 1990 v časopise *Vperiod*, kde vylíčili stručnou historii Acagatské-

39 L. K. Minert, *o.c.*, 139-140.

40 Burjatsky *cam*, odvozeno od tibetského čam ('čham).

41 Viz E. E. Uchtomskij, *Putešestvye po Zabajkal'ju*, Ulan-Udé: Burjatskoe knižnoe izdatel'stvo, 1992, 15.

Schéma interiéru hlavního chrámu (bur. *sokčin dacan*) třetího Acagatského kláštera (stav z roku 1993–1994).

1. polychromovaná dřevěná socha A. Doržijeva v životní velikosti
2. portrét 14. dalajlamy Tändzin Gjamccha
3. modlitební válce (bur. *hurde*)
4. chrámové pokladničky na příspěvky návštěvníků
5. lavice pro mnichy
6. lavice pro laiky
7. vnitřní vchody do chrámu
8. schodiště
9. místo pro zápalné obětiny (bur. *bojpur*)
10. pozůstatky tří kamenů sloupořadí z původního Acagatského kláštera (druhého, Engir-Tuglujského)
11. okna s ornamenty ve tvaru svastik

12. stůl pro dary mnichům (jídlo: chléb, máslo, masové knedlíčky (bur. *poza*), pečivo atp. a obětiny chrámu (především cukrovinky, bonbóny a pemíčky)
13. křeslo představeného kláštera (bur. *širetu*)
14. křeslo zástupce představeného kláštera
15. křeslo pro čestné hosty kláštera
16. křeslo pro čestné hosty kláštera
17. nízký stůl s rituální vodou (bur. *aršan*) a aromatickým práškem (bur. *sandze*)
18. hlavní socha Buddyho Šákjamuniho
19. boční „skladovací“ místnosti

O sloupy, na kterých visí staré thangky, mezi nimi i obraz Bílého starce (bur. *Cagan Ovgon*)

ho kláštera. Dále zde formulovali žádost o jeho navrácení místnímu obyvatelstvu. Žádost podpořil i předseda místní buddhistické obcíny M. D. Dondokov.⁴²

Třetí Acagatský klášter, pohled z jihovýchodu, stav v roce 1994.

Sám T. Doržijev o třetím Acagatském klášteře prohlásil: „*Sensu stricto* nelze hovořit o dacanu, neboť klášter nemá pět příslušných fakult, ale z tradičních důvodů a také proto, že jej tak místní obyvatelé neustále nazývají, je možné hovořit o třetím Acagatském klášteře.“⁴³

Klášter byl slavnostně otevřen 10. října 1992. V roce 1993 v něm byli stabilně čtyři chumaraci a tři lamové, počet stálých duchovních postupně narůstal.⁴⁴ Z proponovaného klášterního komplexu byl v polovině devadesátých let postaven pouze cihlový hlavní chrám kláštera, ve výstavbě byly další budovy. Hlavní chrám byl svým vzhledem dosti podobný původnímu chrámu, především ve vchodové části. V jeho oltářní části byla umístěna

42 Viz H. Badmarčinov, „Vozvraščenie k večnomu. O sud'be Acagatskogo dacana“, *Pravda Burjatii*, 184 (19286), 4 (ze dne 11. 8. 1990).

43 Osobní sdělení lamy Tarby Doržijeva, Acagatský klášter, červen 1994.

44 Osobní sdělení Dana Berounského, Praha, 1997.

mimo jiné i asi 1,5 m vysoká socha A. Doržieva v lotosovém sedu. Před hlavním chrámem byly vystaveny tři kameny z původního Acagatského kláštera. Nedaleko od hlavního chrámu kláštera má být otevřeno i muzeum A. Doržieva.⁴⁵

Správní oblast Acagatského kláštera (rus. *prihod*) v současnosti tvoří především burjatští obyvatelé z vesnic (1) Acagat (vzdálenost od kláštera asi půl kilometru, zhruba čtyři sta burjatských obyvatel), (2) Šolota (vzdálenost od kláštera asi osm kilometrů, zhruba tři sta burjatských obyvatel) a (3) Erchirik (vzdálenost od kláštera asi dvanáct kilometrů, zhruba devět set obyvatel a to jak burjatského, tak i ruského původu, převažují Burjati). Vzhledem k tomu, že vesnice Erchirik se nachází na hranici ajmaků⁴⁶, část Burjatů navštěvuje i Egitský klášter a část zase dojíždí do ulan-udských klášterů (především do Věrnějš Běrezovky, ale také do městských laických společenství). Nelze tedy říci, že by celý Erchirik spadl do správní oblasti třetího Acagatského kláštera. Acagatský klášter příležitostně navštěvují nebo do něj nepravidelně docházejí i obyvatelé z menších usedlostí, které jsou volně roztroušeny po stepi.

45 Osobní sdělení lamy Žamso Žargala, Acagatský klášter, červen 1994.

46 Administrativní územní jednotka odpovídající zhruba okresu.